

Riktlinjer för medelsförvaltning tillika finanspolicy för Knivsta kommun

Dokumenttyp: Riktlinjer
Diarienummer: KS-2023/241
Beslutande instans: Kommunfullmäktige
Beslutsdatum: 2023-09-28
Giltighetstid: Tills vidare
Aktualitetsprövning: Vid förändringar
Dokumentansvarig: Ekonomichef

1. Inledning

Detta reglemente anger de övergripande principerna för finansverksamheten och medelsförvaltningen i Knivsta kommun.

2. Definition medelsförvaltning

Med medelsförvaltningen avses likviditetshantering, placeringar, skuldhantering (upplåning, derivat med mera) och borgen samt därtill hörande administration och rapportering. Kommunen och dess helägda bolag ska ingå i en gemensam koncernkontostruktur och ta tillvara dess fördelar.

Syftet med föreskrifterna för medelsförvaltning är att skapa regler för hur likviditetshandlingen och upplåningen inom Knivsta kommun skall bedrivas och rapporteras. Vidare ska den ange hur ansvaret fördelas, vilka risker kommunen är beredd att ta och hur dessa risker skall begränsas. Riktlinjerna ska även syfta till att kommunen följer kommunallagens 11 kap § 2-4 som anger att medlen ska förvaltas på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses.

3. Målsättning för kommunens finansverksamhet

Målet med Knivsta kommuns medelsförvaltning ska vara att genom aktiv förvaltning uppnå bästa möjliga finansnetto inom ramen för de riskbegränsningar som dessa riktlinjer anger samt att verka för en god kapitalförsörjning på såväl kort som lång sikt. Kommunens risktagande ska totalt sett och i enskilda affärer präglas av försiktighet. Förvaltningen ska kännetecknas av affärsmässighet med låg administrativ kostnad.

Kommunens medelsförvaltning ska även väga in hållbarhet i alla beslut, gröna och sociala lån ska vara förstahandsvalet när så är möjligt (se Kommuninvest ramverk för gröna obligationer som är utvecklat i enlighet med Green Bond Principles, ICMA) och placeringar ska vara etiska (se ILO:s kärnkonventioner avseende tvångs- och barnarbete, arbetsvillkor, likabehandling och organisationsfrihet samt FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, miljö och korruption, FN:s Global Compact och FN:s principer för ansvarsfulla investeringar).

4. Avgränsning

Dessa föreskrifter för medelsförvaltning avgränsas till att gälla endast Knivsta kommun. Bolagen i kommunkoncernen har ett eget ansvar för sin medelsförvaltning.¹

¹ Kommunens helägda bolag, kommunalförbund och bolag med minoritetsandelar har egna beslutade finanspolicys. Kommunens helägda bolag ska dock använda samma koncernkontostruktur som kommunen.

5. Organisation och ansvarsfördelning

Kommunfullmäktiges ansvar

Kommunfullmäktige ansvarar för att fastställa riktlinjer för medelsförvaltning och kommunens upplåningsramar samt att genom årsbokslutet följa utvecklingen av medelsförvaltningen (kassa och låneskuld).

Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för efterlevnad av de fastställda riktlinjerna för medelsförvaltning och vid behov revidering av densamma.

Vidare beslutar kommunstyrelsen om tillfälliga avvikelser från riktlinjerna om särskilda skäl föreligger, samt tar ställning till nyupplåning. Kommunstyrelsen ansvarar vidare för att utfärda delegationsbestämmelser för medelsförvaltningen.

Förvaltningens ansvar

Medelsförvaltningen i Knivsta kommun leds av ekonomichefen. Ekonomichefen är enligt delegation ansvarig för den löpande förvaltningen inom ramen för denna riktlinje.

Ekonomikontoret hanterar den löpande förvaltningen inom Knivsta kommun. Det innebär att analysera, hantera och rapportera kommunens finansiella risker (rapportering sker normalt vid bokslut), att företräda kommunen gentemot banker, fondkommissionärer och andra finansiella företag samt att löpande bevaka de finansiella marknaderna. Ekonomikontoret ska även sköta den löpande lånehanteringen och handlägga övergripande frågor rörande cash management. Förnyelse/omsättning av upptagna lån verkställs av ekonomichef på delegation.

Intern kontroll

Det åligger Kommunstyrelsen, genom Kommundirektören, att säkerställa att verksamheten bedrivs med en god intern kontroll och att erforderliga rutiner finns. Personer som är involverade i finansiella transaktioner ska vara väl medvetna om och förstå de olika typer av risker som är förknippade med dessa transaktioner.

Upptagande av lån och betalningsrutiner

Arbets- och ansvarsfördelningen ska ske på ett sådant sätt att ingen person ensam handlägger en transaktion och att det arbete som utförs av en person blir föremål för oberoende kontroll av någon annan. Regler för betalning och attest sker enligt av fastställt attestreglemente – med bland annat att betalningar ska ske av två i förening med granskningsattestant och slutlig beslutsattestering av respektive kostnadsansvarig chef. Betalningsfiler till bank ska upprättas och signeras av två i förening.

6. Dokumentation

Vid all upplåning, placering av överskottslikviditet och övrig finansiell verksamhet ska samtliga erhållna affärsvillkor dokumenteras. Dokumentationen ska sparas som räkenskapsmaterial. Varje genomförd affär ska dokumenteras med samtliga affärsunderlag och övriga avtalade villkor inklusive motiv till val av motpart, villkor etcetera.

7. Likviditetsförvaltning

Likviditetsplaneringen (cash management) i kommunen ska utvecklas på ett effektivt sätt med tanke på betalströmmar, saldohantering och medelsplacering. Kommunen ska alltid ha tillfredsställande betalningsberedskap som bygger på egen likviditet, avtalade kreditmöjligheter och goda lånemöjligheter.

Kundfordringar, avgifter och statsbidrag

Rutiner i kommunens centrala medelshantering samt i kommunens förvaltningar och enheter ska vara utformade så att kommunen fakturerar så snart fordran har uppstått.

Det innebär följande när det gäller kommunens fordringar:

- Statsbidrag, rekvisition ska göras av berörd förvaltning och enhet som också bevakar att inbetalning sker till kommunen i rätt tid och att eventuell återbetalning sker inom föreskriven tid.
- Avgifter och hyror, berörd förvaltning och enhet ska tillse att fakturering sker enligt beslut om taxor och avgifter, hyror faktureras normalt månadsvis i förskott om inget annat avtalats.
- Betalningspåminnelse och dröjsmålsränta, en betalningspåminnelse ska skickas 10 dagar efter förfallodag. Vid försenad betalning ska dröjsmålsavgift erläggas, debitering sker enligt räntelagen.

Kundfakturor som ej reglerats 25 dagar efter förfallodag lämnas normalt till inkassobolag. Kravhanteringen ska bedrivas enligt god inkassosed. Detta innebär att gäldenären (kunden) inte får utsättas för onödig skada, olägenhet, otillbörlig påtryckning eller annan otillbörlig inkassoåtgärd. Vidare skall gäldenären ha information om betalningsanspråket genom faktura eller annan avisering före inkassoåtgärd.

Leverantörsskulder

Leverantörsfakturor, inkommande leverantörsfaktura ska hanteras inom avtalad betalningstid genom att verksamheten har löpande avstämning av inkomna leverantörsfakturor. Kommunens dagliga leverantörsbetalningar görs av ekonomikontoret.

Det innebär följande när det gäller kommunens leverantörsskulder:

- Betalning av kommunens skulder ska ske på förfallodagen.
- Generellt ska 30 dagars betalningstid tillämpas, räknat från fakturadatum.
- Faktureringsavgifter och liknande avgifter ska i möjligaste mån avtalas bort.
- Dröjsmålsränta betalas i förekommande fall enligt räntelagen.

Tryggande av pensionsförmåner

- Kommunen tryggar avgiftsbestämd ålderspension, förmånsbestämd ålderspension, pension till efterlevande och alternativ KAP-KR med försäkring. Premie betalas löpande.
- Pension intjänad före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse.
- Övriga pensionsåtaganden redovisas som en skuld i kommunens balansräkning.

8. Skuldförvaltning

Kommunens målsättning för finansverksamheten är att säkerställa tillgång till finansiering på kort och lång sikt, hantera finansiella risker samt sträva efter att uppnå bästa möjliga finansnetto till låg administrativ kostnad.

Det uppnås genom att fastställa riktlinjer för hantering av ränterisk och refinansieringsrisk inom vilka kommunen tillåts agera för att eftersträva lägsta möjliga ränte- och refinansieringskostnad.

Knivsta kommun är delägare i Kommuninvest ekonomiska förening och kan på så vis dra nytta av fördelarna med Kommuninvest AB med låg administrativ kostnad, låg finansiell risk och goda finansieringsvillkor. Kommuninvest ska vara kommunens huvudsakliga motpart gällande långa låneskulder. Finansieringen ska utformas så att den står i balans med kommunens planerade verksamhet.

Riskdefinitioner

Likviditetsrisk innebär att kommunen inte har tillräcklig likviditet för att hantera löpande utbetalningar och inte heller kan omsätta en placering på marknaden (kreditrisk) och/eller kan uppta nya lån (finansieringsrisk). Finansieringsrisken kan säkras med hjälp av back-up faciliteter såsom kreditlöften.

Med refinansieringsrisk avses risken att kommunen inte kan refinansiera sina lån när så önskas eller ta upp ny finansiering på marknaden när behov uppstår eller att refinansiering endast kan ske till ofördelaktiga villkor. Kommuninvest är kommunens huvudsakliga motpart, deras uppdrag är att säkerställa refinansiering till kommunsektorn och alltid garantera goda villkor.

Kommunen behöver oavsett förlitande mot en huvudsaklig motpart säkerställa att inte hela eller en stor del av låneportföljen förfaller vid ett eller några enstaka tillfällen. Genom en portfölj med flera lån med olika löptider som omsätts regelbundet minskar ränterisken.

Ränterisken är ett uttryck för osäkerheten kring framtida ränteutveckling och att värdet på en tillgång eller kostnaden för ett lån negativt förändras på grund av en oväntad förändring av räntenivån.

Regler för refinansiering/kapitalbindning

Refinansieringsrisken ska begränsas genom att förfallostrukturen avseende finansieringen sprids över tiden. Följande begränsningar gäller under förutsättning att låneskulden överstiger 100 miljoner kronor:

- Maximalt 60 % av lånestocken ska förfalla inom de närmaste 12 månaderna.
- För att tillgodose möjligheten till refinansiering ska en jämn förfallostruktur eftersträvas med en genomsnittlig kapitalbindningstid på mellan 2–5 år.

Kommunen får endast ta upp lån i svenska kronor. Det är inte tillåtet för kommunen att ta upp lån för placeringar.

Regler ränterisk/räntebindning

Ränterisken ska begränsas genom fastställda restriktioner för andelen kort och lång räntebindning. Därigenom begränsas genomslagshastigheten på den negativa resultateffekt som en uppgång i marknadsräntan får. Följande begränsningar gäller under förutsättning att låneskulden överstiger 100 miljoner kronor:

- Skuldportföljens genomsnittliga räntebindningstid ska vara mellan 2 och 5 år.
- Maximalt 60 % av skuldportföljen får ha en räntebindning som understiger 1 år.
- Räntebindningstiden för enskilda lån får ej överstiga 10 år.

Hantering av motpartsrisk

Med motpartsrisk avses risken att motparten inte kan fullgöra sina åtaganden och förpliktelser avseende finansiella transaktioner. För att minska motpartsrisken ska endast motparter med hög kreditvärdighet väljas enligt nedan begränsningar.

Tillåtna externa motparter vid upplåning och inlåning är enligt nedan:

- Kommuninvest AB
- Svenska staten, statliga verk och av svenska staten helägda bolag
- Svenska affärsbanker

Kommunens huvudsakliga motpart ska vara Kommuninvest AB där lånevolymen får uppgå till 100%, övriga enskilda långgivare för högst stå för 50 % av den totala lånevolymen. Vid upptagande av kredit hos svensk bank eller kreditmarknadsbolag ingående i svensk bankkoncern där krediten är villkorad av att kredittagaren lämnar ett efterställt lån till banken eller kreditmarknadsbolaget (s k deposition) ska efterställt lån lämnas med det belopp som erfordras enligt vid var tid gällande regler i banken eller kreditmarknadsbolaget. Beslut om att uppta lån och att ingå borgen såsom för egen skuld, även redan fattade sådana, får ökas med belopp motsvarande erforderlig deposition i form av efterställt lån enligt vid var tid gällande regler hos kreditgivaren.

Leasing

Beslut om operativ eller finansiell leasing ska föregås mot prövning av lånefinansiering. Generellt är det endast lönsamt att leasa fordon eftersom halva momsen då kan lyftas, men det kan finnas situationer där behovet bedöms vara kortsiktigt och då kan leasing vara ett alternativ.

Derivatinstrument

Med derivatavtal avses ett finansiellt instrument där avtalet ingås för att hantera ränterisk. Knivsta kommuns låneskuld bedöms över tid vara måttlig och derivatinstrument är därmed ej ekonomiskt försvarbart. Inga derivatinstrument är tillåtna.

Rapportering

Ekonomikontoret ansvarar för att ändamålsenlig dokumentation, rapportering och uppföljning sker av finansiella transaktioner i kommunen. Kommunstyrelsen ska informeras om kommunens finansiella ställning.

Det ska rapporteras under året minst i samband med delårs- och årsbokslut. I rapporteringen ska ingå:

- Likviditetssituation (kassa)
- Total låneskuld samt outnyttjad kredit
- Engagemang per motpart
- Lånestockens förfallostruktur
- Avvikelse och/eller otillåtna överträdelser som bryter mot riktlinjerna

Samtliga personer och parter delaktiga i arbetet med låneportföljen ska omedelbart rapportera om händelser som inte betraktas som normala i placeringsverksamheten.

9. Borgensåtaganden

Ett borgensåtagande innebär att kommunen åtar sig att fullfölja betalningsförpliktelser för gäldenärens/låntagarens räkning om denne inte kan göra det.

Mål för borgensåtagande är att borgensåtaganden inte ska äventyra eller fördyra kostnaden för den egna upplåningen. Borgensåtaganden beviljas endast för lån till investeringar i hel/delägda dotterbolag samt till kommunalförbund. Kommunen ska alltid pröva den ekonomiska och verksamhetsmässiga risken att lämna borgen.

10. Placeringsreglemente

Eventuell överskottslikviditet som frigörs i kommunen ska i första hand användas för kommunens egna investeringar. När överskottslikviditet uppstår kan placering ske i avvaktan på att lån förfaller till betalning eller amortering kan göras. Huvudprincipen är att kommunen ska amortera på utestående låneskuld men i vissa fall kan det vara motiverat att kortsiktigt placera överskottslikviditet fram till att medlen behövs för investeringar eller andra ändamål.

Vid kortsiktig överskottslikviditet (<6 månader, daglig likviditet) och överlikviditet på medellång sikt (6-24 månader, planerad likviditet) ska i första hand låg risk eftersträvas därefter god avkastning med låga avgifter.

- Vid kort placering (<6 månader) ska omedelbara uttag alltid vara möjligt, placering ska göras som bankinlåning i svenska affärsbanker (fast ränta etc)
- Placeringar på medellångsikt (6-24 månader) får ske i statsskuldväxlar utgivna av Sveriges Riksbank eller räntefonder nominerade i SEK med lägst rating AA- enligt Standard and Poor's betygsskala eller motsvarande risknivå.
- Om långsiktig överskottslikviditet uppstår ska lösningar sökas för att minska kommunkoncernens låneskuld som helhet.
- Inga placeringar får vara längre än 2 år.